

ლიტერატურა ხელთვნება

საქართველოს საბჭოთა მფარველის კავშირის და ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტოს

№ 5 (58) ორშაბათი, 6 თებერვალი, 1945 წ. ფასი 1 მან.

ლილი გომსანი

მიმდინარე წლის რვა თებერვალს სრულდება ოცდაათი წელი დიდი ქართველი მწერლის აკაკი წერეთლის გარდაცვალებიდან. განვიხილო წლები იყო იმ დიდ ოცნებათა, იმ სანთქვარ ფიქრთა განხორციელების წლები, რომელთაც მთელი სიცოცხლეში შორიდან შესტრფოდა დიდი აკაკი. ის მომავლის საქართველო, ის თავისუფლების მზიური ქვეყანა, რომელიც აკაკის მგზნებარე ფანტაზიას ესახებოდა—დღეს ბრწყინვალე სინამდვილე იქცა. ქართველმა ხალხმა, საბჭოთა კავშირის მოძიე ხალხებთან ერთად, დიდი რუსი ხალხის მეთაურობით, ლენინ-სტალინის დიდი პარტიის წინამძღოლობით მოიპოვა და დამკვიდრა თავისუფალი ცხოვრება, განამტკიცა და გვირგვინი ბრძოლაში ღირსეულად დაიცვა მსოფლიოში ყველაზე უფრო თანამიმდევრულ დემოკრატიული, ნამდვილად საერთო-სახალხო საბჭოთა წყობილება.

ამ მზიან ეპოქაზე ოცნებობდა აკაკი. ამ გვირგვინს საქართველოს შესტრფოდა იგი. ეს ნათლად სჩანს მთელ მის შემოქმედებაში, მის ლირიკაში, პროზასა და დრამატურგიაში. წინასწარმეტყველურია ის სიტყვები, რომლებიც აკაკიმ წარმოასთქა თელავში ყოფნის დროს: „...ის ნიადაგი, ის ხალხი, რომელმაც წარმოშვა ვახტანგ გორგასლანი, დავით აღმაშენებელი, თამარი, გიორგი ბრწყინვალე, დიდი მოურავი, მთაწმინდელი, ბეტირიძე, რუსთაველი და სხვები... მსოფლიო გვირგვინი, კიდევ წარმოშობს იმისთანა გვირგვინს, რომლებიც თქვენ გეპირებებათ და მოელოთ... სვიმონ მოხუცებულმა რომ ქვეყნის მხსნელი მიიჩნეა, წარმოსთქა: „აჲ განმბრუნე მონა შენიო“, და განისვენა. მე ვერ მოვესწრები იმ მომავალი გვირგვინის მიჩქმას, მაგრამ გულში იმედებით კი ჩავალ საფლავში და ჩემი უკანასკნელი სიმღერა იქნება: „არ მომკვდარა, მხოლოდ სინავსა—მთქვი და ახლა კი ამ უბოროტო თანავარძობისათვის გულთადად მადლობას გწირავთ, იმ გვირგვინის სახელით, რომელსაც თქვენ მოელოთ“.

დაახლოვებით იგივე გაიმეორა აკაკიმ რაჭა-ლეჩხუმში თავისი მოგზაურობის დროს:

„...მე ვხედავ რომ თქვენ გამოდიხართ ხარო, არა ხარო კმაყოფილი აწყოთი და მისწრაფით მომავლისაკენ. თქვენ ეძებთ სწორ გზას, გინდათ, რომ გყავდეთ წინამძღოლი, რომ მოგველონოთ მესია, და წამოვიწყო სურვილით გატაცებულნი, აჩქარებულხარო და მე გგონივართ ის წინამძღოლი, მე მისი აზრდით არა ვარ, მე უბრალო წინამძღორები ვარ.“

ის გვიჩვენებს, რომელმაც უნდა გაეწყვიტოს ჯაჭვი და აუშვას ამირანი, სხვა არის, ის მოგველინებათ ახალი მოდგმისაკენ.

...მოველინება საქართველოს მისი შესაფერი გვირგვინის, რომელსაც ღირსი არა ვარ ხამლი ვავხალი ფეხთა მისთა. და თუ მე მცირე მახარობელს, უბრალო მომავლეს ასეთი აღტაცებით მეგებებით, მაშინ რაღა იქნება, როდესაც ნამდვილი გვირგვინი მოგველინებათ.

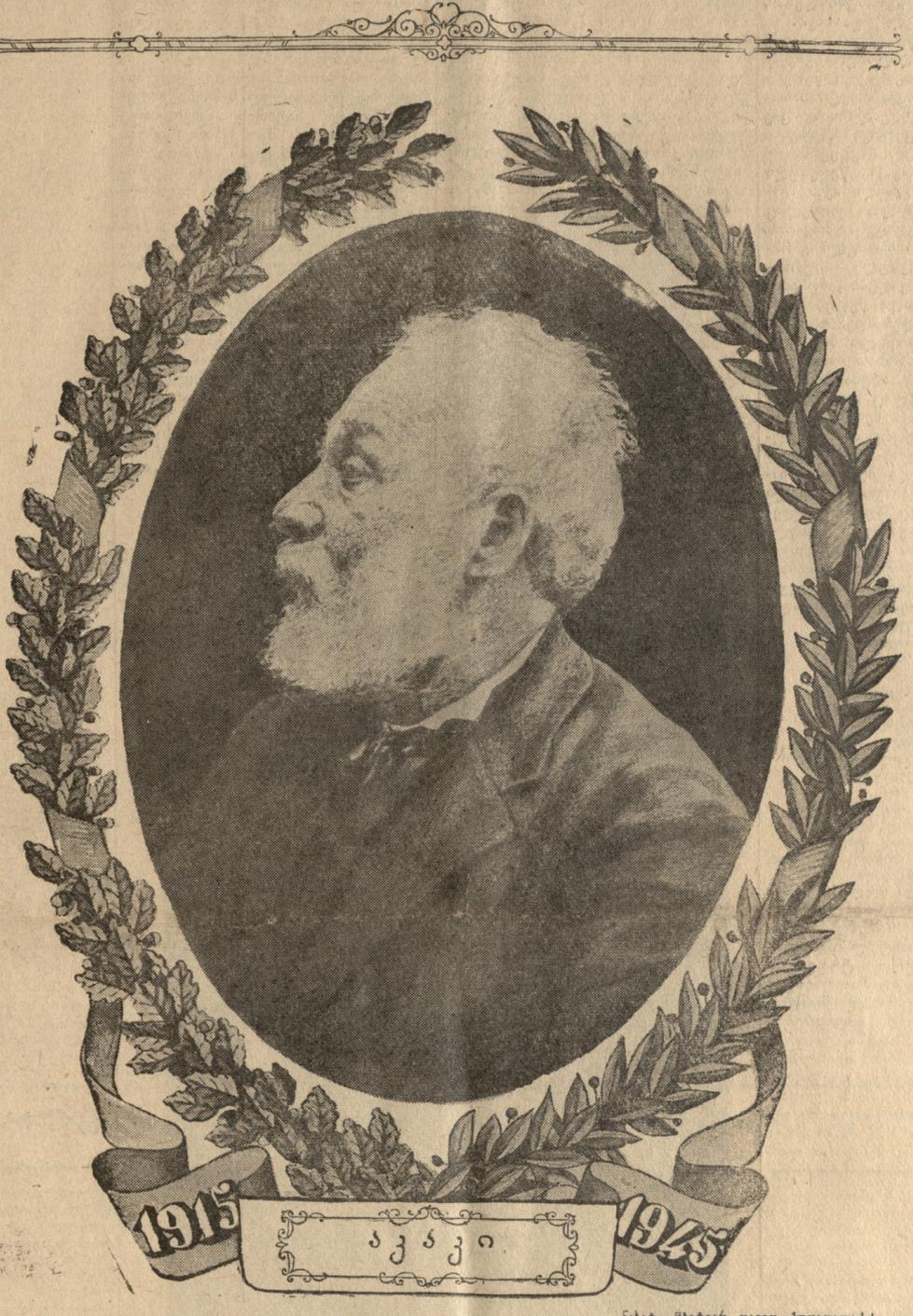
თქვენ მაშინ უფრო აღტაცებული იქნებით და მეტი მომხარებელი შეგხვდებით იმ გვირგვინისაკენ.“

ჩვენ მოწმენი ვართ დიდი პოეტის ამ ნატივის, ამ ოცნების განხორციელებისა. გვირგვინი, რომელიც დაიბადდა ქართველი ხალხის წიაღში—დაუმკვიდრებელი თავისუფლების დიდი განაფხული; ამ გვირგვინის სახელი სტალინი, ეს სახელი ჩვენი გამაჯრეების სიმბოლოა. საბჭოთა აღმართების შრომით შექმნილმა სოციალისტურმა სახელმწიფომ გაუძლო ყველა გამოცდას, ჩვენმა ხალხმა ბოლშევიკური პარტიის ხელმძღვანელობით შექმნა არმია, რომელსაც ბადალი არა ჰყავს მსოფლიოში, რომელმაც იხსნა მთელი მსოფლიო ფაშისტური შავი ჭირისაგან, და ახლა წითელი არმია — ასრულებს რა თავის გამანათლებელ მისიას — უკანასკნელ, გამანათლებელ დარტყმას აუცნობი ფაშისტური მხეცის ბუნებას.

დიდი და განუზომელი ძალა პარტიისგან, სამშრომლოს სიყვარულისა, რომელიც ამოძრავებს საბჭოთა აღმართებს. ეს პარტიისგან შეთავაზონებს ჩვენს მამაც მეომრებს, რომელნიც ახლა მათგან იერიშებით მოწვევენ ფაშისტური გერმანიის სიმაგრეებს, ეს პარტიისგან შეთავაზონებს წურვის მშრომლებს, მუშებს, გლეხებს, ინტელიგენციას, რომელთაც ფაშისტურმა და ქაზანებმა, საკომუნტრო მინდვრებზე გამოსტყდეს ბრწყინვალე გამაჯრეება მისისხლე მტერს.

და სწორედ იმიტომ უყვარს აკაკი ქართველ ხალხს, რომ მისი შემოქმედება — ამ პარტიისგან ეროვნული წყარო იყო და არის. აკაკის პოეზია აღრმავდება ჩვენს შეგნებაში სამშობლოს სიყვარულს, აკაკის მთელ შემოქმედებაში წინა პლანზე სდგას სამშობლოსათვის თავშეწირვის იდეა. ის ხატავდა სურათებს, რომლებშიც ქართველები უდრტივად ეწვივნენ საქვეყნო საქმეს, მათთვის არ არსებობს სიტყვა მამულზე უფრო მაღალი, უფრო წმინდა ცნება. ისინი ამ სიყვარულის გრძობით არიან აღზნებულნი. აკაკიმ პარტიული ლირიკა უმაღლეს სიყვარულზე აიყვანა. ის მართლაც იწვის თავის სიყვარულში სამშობლოსაკენ; მასში თავისი სახე დანახა ქართველმა ხალხმა; აკაკის ლირიკა ნამდვილი მოქალაქეობრივი პოეზიაა, საუბრის ბრძოლის პათოსით და მგზნებარებით; მისი გენიალური ლექსები თავს ევლემოდენენ სამშობლოს დიდებულ წარსულს და იმევე დროს ეთილმაუწყებლობდნენ ჩვენი ქვეყნის ნათელ, თავისუფალ, მზიან მომავალს.

აჲ ამიტომ უყვარს აკაკი წერეთელი ასე ღრმად ქართველ ხალხს.

ნახატი მხატვარ დავით ქუთათელაძისა.

ნიკო ლორთქიფანიძე

ქართული საბჭოთა კავშირისთვის

აკაკი ხალხს ამაყია. წელწადი არ მახსოვს. ზამთარი იდგა. ქუთაისში დ. მიქელაძის (მეუღლე) ოჯახში ვისს საღამოს დიდი მოგზაობა შეიკრიბა. ალ. ყაზბეგი (მოჩუბარაძე), მ. გურიელი (ფაშელი) და აკაკი. ბავშვებიც ბევრი ვიყავით. როგორც ამბობდნენ იმ ხანებში მსახიობის გეისთვის, პატარა ივერიკოსთვის, აკაკის ეძღვნა ცნობილი საყმაწვილო ლექსი:

„ჭრელი ბებუა დაათრო და ვაპარუა იმას...“

შემდეგი ლექსი ამიტომაც უნდა ყოფილიყოს, როგორც გამოვიჩინა: „მას პოეზია იფერა დიჯერა და იმას...“ და არა ისე, როგორც ნამეტლია: „მას პოეზია კმაყოფი, დიჯერა...“

ბავშვებიც ცნობის მოყვარობით და პატრიოტიკით შეყვარებდით ჩვენი მწერლობის დიდებულთ. ზოგნი ჩვენგანს მათი თხზულებანი უკვე წაუკითხა და უფრო ბევრი კიდევ გაე-

გონა მშობლებისა და ნაცნობებისაგან, ბავშვებიც სულგანაბლად უკვირდებოდნენ ხან ჩუქმა და ნაღვლიანს ამბოხუნას დიდებისას, როცა, მათ გაახსენდებოდათ „ხანჯალი“, „სამეხსენი ოსმალეთი“... ხან გაფაციცებით ვისმინდით მ. გურიელისაგან წაკითხულს: „ალავერდი“-ს ან ალ. ყაზბეგისაგან წარმოთქმულს: „სამშობლოს ხეცურისას“.

მამია ხანდახან ბავშვებს მკლავს უსინჯავდა და თავისებური სიღინჯით, თითქოს სიტყვები სხვა ქვეყნიდან მოდისო, ჰკითხავდა ანლომეთს: „დახედე რა მკლავი აქვს... ვერ გასწევდა კახაბერობას?“

წერილი, მოღუშული მამია, გამხმარი, გრძელი, თითებოთ, რომელსაც ჩაკვირებულნი, დიდის ხნის მოუქნე-ლი ფრჩხილები ჰქონდა, სწორედ ბოროტს სულს ჰგავდა და ბავშვებს ცოტა არ იყოს კიდევაც გვეშინოდა მისი. არ ჩუბარაძეც ბავშვებისათვის ვერ იყო მიმხილველი. მაგერათ აკაკი, თეთრის თმით, საოცნებო კეთილის სახით და ტკბილის ამხა-

ნაგურის ბასით გვათამამებდა, და ჩვენც მას ვეხვეოდით. ხანდახან, თითქოს გვეჯიბრებო, ერთს ლექსს რომ ჩვენ ვეძუოდით, ორს ის გვეტყოდა. როცა ერთმა ბავშვთაგანმა აკაკის მისი ლექსი — „ქართველი უცხოეთში“ — წაუკითხა, აკაკის სახე გაუბრწყინდა და სიხარულით უთხრა ფაშელს: „შეხედე ამათაც იციან“. შეიძლება ამ სიამოვნების მიზეზი იყო, რომ აკაკი მთელი საღამო ბავშვებში დარჩა.

ვიღამაც იმ საღამოს აკაკის მიმართ: „რა ბედნიერი ხარ, რომ ბავშვებს აგრე უყვარხარო“.

— შე მოიხრებდიან თუ არა, ზურგს შემომატყვევო, — უპასუხა ოდნავ დაღვრებულმა აკაკიმ.

ასეთი იქიანები არიან ნახმარობაზე აღმართები: რაც უნდა პატრიოტიკით მოეყვროთ, რაც უნდა შეიყვაროთ — ისინი მინც უმაღლესი არიან, რადგან მათ თვითონ უფრო ღრმად და ძლიერათ უყვართ, ვიდრე მათი შეყვარება საშუალო აღმართს შეუძლია.

აკაკის ხსოვნის დღეები

თორმეტ თებერვალს რუსთაველის სახელობის თეატრის დარბაზში შესდგება დიდი ქართველი პოეტის აკაკი წერეთლის გარდაცვალების ოცდაათი წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამო. საღამოზე მოსმენილი იქნება სიტყვები აკაკის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ. სიტყვების შემდეგ მწერლები და პოეტები წაიკითხავენ აკაკისადმი მიძღვნილ ლექსებსა და მოგონებებს. მსახიობები გამოვლენ აკაკის ლექსებისა და ბელეტრისტულ ნაწარმოებთა ნაწყვეტებს კითხვით. დასასრულს გაიმართება კონცერტი. მუსიკალური ანსამბლები და ოპერის მსახიობები შეასრულებენ აკაკის ლექსებზე დაწერილ სიმღერებს.

რვა თებერვალს აკაკი წერეთლის საფლავს, მწერალთა პანთეონში — მთაწმინდაზე, საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირი და მწერალთა

მუზეუმი შეამკობენ გვირგვინებითა და თიავლებით.

***

ამავე დღეებში საქართველოს საბჭოთა მწერლების ბრიგადა, თბილისის დარბაზს და ოპერის თეატრის მსახიობებთან ერთად, მიემგზავრება საქარეზსა და სხვიტორში აკაკის გარდაცვალებიდან 30 წლისთავის აღსანიშნავ საღამოებში მონაწილეობის მისაღებად.

ალექსანდრე კუთათელი აკაკი ქუთაისში

შეგ ამოვიდა, დაცხრა აისი, ია და ვარდით უბე აივსო. ზღარულ ბლივით დგას ქუთაისი, აყვავებული და სამაისო. მთიდან ეშვება მზიური შუქი, შუქი ვარდისფერ სვეტს ესვავსება. მინდა აპრილის ყვავილთა ბუქით — ამ თეთრ ბეჭვლებით კალთის ავსება, მართობს სურხელით ნიავის ნანა, ატმის ტრეტები დამარჯუნლები. ტრფობის წყურვილით ხეები დგანან, ვით საქორწილო უფლისწულები. სცვივით ყვავილი, თავისს ნექტარი და ვით მზიური ტანი ქალისა, დგას თეთრ ფარღავზე ტურფა, კენარი აყვავებული ხე ტყემლისა. მგზევა ფუტურის ვუნდი დილისა, როგორც სამო ჩანვს სიმთა ყურა. ამ სასწაულის გამოთქმას, მჯერა, ბრძენი პოეტის უნდა თილისა. მიველ აღმართზე და მარტომყოფი უმალ დავები ჯადო ანვესით, რადგან ანათებს ვით საბაოფი გომსანის ჭაღარა უსტეტაქსი. რისთვის ასულა მთაზე ბაგრატი ნეტავ გომსანი დიდი, ენაშენ? დაქვეულ ტამარს სტრის მარადის კლდიან რიონის ამოქმენაზე. დგას და ემდურის შავბელს უქელმაროს, ჩამოხვეებულს და აჲ ნასტუმრებს. ნანგრევთა შორის ხედავს ჩუქურთმას, ქართლის გენიას რომ აღასტურებს. დგას თეთრ ხალათით კაცი ჭაღარა, ღეთის მოიქულთა შეგფერის კვერთხი და ისევე უკრავს დაფს და ნალარას გომსანების პაპა, სინათლის ღმერთი. თეთრ ყვავილების დგება ფერხული, აღმოღებული ცახცახებს ვერხვი და ჯადოსნული ხმებით შეკრული, ყველა ვეცემით მოხუცის ფერხითი. ის კი აწმყოღან ნამყის უტყერის, კილით კიდემდე თვალს გააყალებს. ბულბულის ენით მამულს უმღერის და მომავალიც აღარ აღონებს. იისფერია ახლა დაისი, ია და ვარდით უბე აივსო და ვით აკაკი დგას ქუთაისი, გაღმებული და სამაისო.

1945 წ.

გიორგი შაბაგაშვილი აკაკის შანგაზია

დღესაც იხმურა, გაახარა ქონდრის კაცები ფიზიკი სიტყვით, ეკლონი ქათინისათვის; მაგრამ მოწყინდა, გზას გაუღდა აპარბაციებით, მარად მღიშობრი, თავმდაბალი და შინაური.

დადგა საღამო. მარტო დარჩა თავის ბუნართან, ნათიოვლილი, მყინვარითი ცხადი და უხმო. რა აიხებდა, რამ ვართო, რა გაუხარდა? ამოიხონრა და ოცნებას ისევე მოუხმო:

მოწყენილია საწერეთლო... სდუმს მოდი ნახე... გამოიტრია ომს წასული ფარულად ყველა; მჯერა ვაყვაცის დარბუნება მხოლოდ ნათელას, ის ამ დილითაც ციხის საარკველს იმედით აღებს.

გახვდავს ეზოს. მარგილებზე სდუმან გორხონად თავის ქალები. ასცხარამერი მონღოლის თავი. შუბლი ეხსენება და ვაყვაცის მარჯვენას ლოცავს პირიშის მადლით, ყველა ხატით და სალოცავით.

და აგონდება ვით ოცნება სიხმარად ნანახი უხანგის ეღრით თეთრ მერანზე ასული მხედრად — მხედრად — აკამლებული ბნელ შარავზე თოვლითი თეთრად თეთრ ჩოხიანი დალიანი, თეთრ ფაფანაქით.

არა! გჯეროდეს, ვერ შემუსრავს საწურთოს ეტლი... ბედო, შავბედო; მან ბედითი იცის ძგერება! და იგი ნახად თავის ჩანგურს ესიმღერება, ღლუშუნებს ტკბილად და მშვიდდება ქალი წერეთლია.

მაგრამ ვინ არის, ვინ მოადგა გომს ყვირილს? შეირხა ციხე, ავუგუნდა სამრეკლოს ზარიც... ნუთუ ნათელას გაუთუნდა ზეიმის დილა, ახლა ოცნება და პარტიული მოდის მხედარი?!

ავერ შეჩერდა, შემდგვ ტალღებს გადმოვირა, მოიჭრა ციხის გაღვანდა სისხლისფერ ცხენით, ჩოხა-კი არა, ფაფანაქი სისხლისფერია... აცეცლებული ბედაური მოჰყავს მარცხენით —

და დალიანის უძლეველი მარჯვენა მკლავი ნიშანს იძლევა ასმეოცე მონღოლის თავით.

1 თებერვალი, 1945 წ.

გერონტი კიკოძე

აკაკი წერეთლის საზრუნავი ღიკია

გიორგი კახაბიძე

აკაკის

პატრიოტული გრძობა ისეთი სიძლიერით ფლობდა აკაკი წერეთლის ცხოვრებას, რომ თვით მის უღრმეს ეროვნულ განცდებს, ჩრდილავდა და მჭიდროდ აკავშირებდა ხანდახან მწველი იმის გამოცხადებას, ვის უმღერის პოეტი, საყვარელ ქალს თუ სატრფოს სახით წარმოადგენდა სამშობლოს. თავის შეხედულება სქესობრივ სიყვარულზე აკაკიმ გამოხატა ცნობილ ლექსში „სხვადასხვაგვარი სიყვარული“; მან აქ აღიარა, რომ მის იდეალს წარმოადგენს არა ანგარიშობანი სიყვარული და არა ხელფანტის თვალმაცობა, არამედ ტრფობის გრძობის გაბედული და პირდაპირი გამოთქმა.

აკაკი წერეთელმა სატრფილო ღიკიკაში სულიერი სიღრმე და ზნეობრივი პათოსი შეიტანა. არასოდეს არავითარი სიტლამე არ ბლაღეს მის სამიჯნურო განცდებს. საყვარელი არსება მას წარმოდგენილი აქვს როგორც ციციანთა, რომელიც შორეული ცეცხლი უფრო დამწვევად გრძობებს იწვევს, ვიდრე საინლოკით გამოიწვევდა. პოეტი საერთოდ არ გადმოსცემს სიყვარულის რთულ ფსიქოლოგიას, ყველა მსწრაფლმავალ და ცვალებად განწყობილებას, რომელიც შეყვარებულ ადამიანს გულს ეუფლებს, გრძობის გაღვივებას, რომელსაც განსორბება იწვევს, იმედსა და სისხარულზე გადასვლას უიქედობისა და მწუხარების საფარს. ის გვაჩვენებს, რომ სიყვარულს მტერი სიმწარის მონიჭება შეუძლია, ვიდრე სიტკბობისა, რომ მის მიერ გამოწვეული სიამოვნება წუთითაც არაა, წამებაც კი ხანგრძლივი, რომ ამის დამოუკიდებელი იორს მისი წუთითი განცდილობის საუკუნო ცხოვრების განწირვაო („ჩემი თავი ბედი არ გიწერია“, „სიყვარული“ „წარმოდგება შენ ოცნების“, „რაც არ იწვის, არ ანათებს“ და სხვ.)

„რაც არ იწვის, არ ანათებს, უჩინარად ლებდა ნელა, შიშველი, სიყვარული, მათქმე, სადაც ბნელა! ერთი წამიც კი სიცოცხლის, თუ სხივებს მომფენია, უჩინარად და უგრძობად საუკუნეს მიჩრქენია... მწამს, სიწმინდე სიყვარულის იდეც ისე, როგორ შევალ, და გულს ვეგებ საუფროსველად, ზღვ სიცოცხლის დასაწყევლად!

არის მომენტები, როდესაც პოეტი უბრატეობას აძლევს იდეალისტურ, პლატონურ სიყვარულს, ამ მხრივ ის შობა რუსთაველის, დავით გურამიშვილის, ნიკოლოზ ბარათაშვილის ტრადიციების დამცველია. უბრატო სიყვარულში შემაღლებულ ელემენტად შედის უანგარო მეგობრობა, რომელიც სულთან შეერთებას იწვევს. ბედნიერია ის მიწიერი არსება, რომელიც სიყვარულს აღმატერნ ძალას იგრძობს და ამ ქვეყნიერი

ტლანქი სინამდვილიდან ზეციურ სფეროებში გადავა. ამ ქვეყნიად ყოველივე ილუზია, ყოველივე ტუტულია; აქ ყოველივე იწვის და ყოველივე კვამლით იფურება, მხოლოდ ციციანთა იდეალი, რომელსაც არც წყალი აქრობს და არც ცეცხლი ეკიდება („გამოთხოვება“, „გამოტყულება“, „გაუტყულები სიყვარული“ და სხვ.). მაგრამ საერთოდ უნდა ითქვას, რომ სიყვარულის პლატონური გაგება მხოლოდ ერთი მხარეა აკაკი წერეთლის შემოქმედებისა და პოეტის საბოლოოდ არ ირება იდეალობის ციციანთა ასტრატულ სფეროებში. თავისი ეროტიკული ლირიკის შედგენას — აქვიათა ქებაში“ აკაკი წერეთელს სიყვარული წარმოდგენილი აქვს როგორც კოსმოსური ძალა, რომელიც მთელს სამყაროს განაგებს მთავრის გარემო ფერხულში ჩამბული ვარსკვლავებიდან დაწყებული სურნელების გამოცემამდე ყვეალებსა, მობობინე ბალახებსა, ჩქრილა წყლებსა და ამირილებულ ფოთლებამდე. ხადამანი ამ ბუნების საქორწილო მაყრულში შედის და გრძობით ითრობა; მან მისთვის გასაგები ხდება ბუნების საიდუმლოება, რომელიც მარტორდენ ფიზიკული კეთილ არ შეიცნობს. აქ პოეტი სიყვარულს უფრო პანთეისტურად განიცდიც, ვიდრე იდეალისტურად; საყვარელი ქალი ბუნების წიაღიდან გამოდის, როგორც ძველი ბერძნების აფროდიტე ზღვის ტალღებიდან, ხოლო სიყვარული მთელი სამყაროს გარდაქმნას და გამწვენიერებას იწვევს; და დროების მიმდინარება თითქო აღარ არსებობს შეყვარებულ ადამიანისთვის. მას მარადისობის შეგრძნობა ეუფლება:

„რამ ამაღლა? ვინ მაგრძობინებს ეს საოღმლო, დეთორი ძალა? ადამის ცოდვით მტრთალი ბუნება ძლიერადად გარდამიცვალა? შენ, სიყვარულო, ცისა და ქვეყნის კვეთილი და თან შემაგვალა! შენ, რომლის ერთ წამს, იმ სანეტაროს, მზად ვარ სიცოცხლე მთლად ვანაცვალო! მე მას ვუფლობ ვისაც განგებამ მშვენიერება უსხივციქარა!... ვინც ვარს ელფერი, იას სინაზე და ბუღბულს ენა ერთად მოაპარა!... და სამძვეყნოდ გულგრილ მოხცი დღესაც თავიანს გვერდ როგორც პირველი, თითქო პაბუი ვყო მე ესლა და ვყოფილიყო მოხუცი ძველა!... ბოლოს, თავისი რეალისტური ლირიკის საუკეთესო ნიმუშებში აკაკი წერეთელი კონკრეტულ წარმოდგენას იძლევა თავისი ტრფილის საგნებსა და მათ მიერ შთაგონებულ გრძობებზე. მშვენიერი ალექსანდრა უდაბურ უცხო მხარეში გადფერენის სურვილს იწვევს პოეტში, მაგრამ არა მარტო იმისთვის. რომ იქ მოჯნურებმა დრო ნეტარებაში გაატარონ, არამედ იმისთვისაც, რომ ერთად დმერთს საქართველოს დაცვა შეაგედონ („ალექსანდრა“). გეტმაი ნინო წინდაუხედავია; წინად მღირობს იყო,

„თავლიცინი, კილოზაბოლო, პაწაწუნა ტრმარჯანა — ზოგჯერ წინდა ცვილოა, ხან ეშმაკი, ვით სატანა“... ტრფილის ღიკიკაში ყველა დაჯგუფებულია ლირიკის განხილვის მიზნით: პატრიოტიზმი, სოციალური მორალის დაცვა, გამტანობა და უანგარობა — ის რას მოითხოვს პოეტი საყვარელი ქალისაგან. და თვითონაც ის მზადაა

ძვირფასი თვლები ჰქონდა, მაგრამ ყველაფერი დარღობილად მეგობრებში გააბნია, ერთი ხანადრის აძარა მარჩა და ისიც გაცოცხლებულ პოეტს გადადგარს; ფულისთვის არ ნაღვლობს, ეშმაკის ხიდად მიანია, პერანგი შემოხვევია და თავის სამვიდო სიმღერეს აჩენს, თავის უმწიკვლო თვით გულმკერდს („ნინო“). ეთერმა პოეტში უღრმესი გრძობა გამოიწვია, მაგრამ ისე ჩავიდა საფლავში, არც თვით ზაუბედავს, არც პოეტისათვის გაუტყულებია სიყვარულის ბლარება ეთერა („პასუხი მაქლურს“), ბოლოს, პოეტის მიჯნურებს შორის არის ისეთიც, რომლის გულში, როგორც სასტუმროს თიხაში, უკვე ითხზილია ცხრამეტ კაცს გაუთვია დამე და რომლებიც მზად არის მესესთვისაც დაიღობონ („ან...ს“).

ამ პორტრეტების გალერეას მომხილველი ტრმარჯანას სურათი ამთავრებს: „თავლიცინი, კილოზაბოლო, პაწაწუნა ტრმარჯანა — ზოგჯერ წინდა ცვილოა, ხან ეშმაკი, ვით სატანა“... ტრფილის ღიკიკაში ყველა დაჯგუფებულია ლირიკის განხილვის მიზნით: პატრიოტიზმი, სოციალური მორალის დაცვა, გამტანობა და უანგარობა — ის რას მოითხოვს პოეტი საყვარელი ქალისაგან. და თვითონაც ის მზადაა

აკაკი წერეთელი

აკაკი წერეთლის ეროტიკულ ლირიკაში რეალიზმი და იდეალიზმი მეტისმეტად ორიგინალურადაა შერწყმული, პოეტი ამ დარჯში დიდ უშუალობას და გულმწრფელობას ამკლავებს და უფრო ხშირად თავის დამარცხებებზე ლაპარაკობს, ვიდრე გამარჯვებებზე. და გირული საქართველოს ეს დიდი ტრფილური, რანდული ტრფილის დიდ ტრფილურად ჩრება.

საერთოდ აკაკი წერეთლის ეროტიკულ ლირიკაში რეალიზმი და იდეალიზმი მეტისმეტად ორიგინალურადაა შერწყმული, პოეტი ამ დარჯში დიდ უშუალობას და გულმწრფელობას ამკლავებს და უფრო ხშირად თავის დამარცხებებზე ლაპარაკობს, ვიდრე გამარჯვებებზე. და გირული საქართველოს ეს დიდი ტრფილური, რანდული ტრფილის დიდ ტრფილურად ჩრება.

გიორგი კახაბიძე

გიორგი კახაბიძე

აკაკის

მეგობრებთან, თბილისისკენ მიიქარის, იმერეთი მოხიბული, აგზნებული. არ უცხრება გრძობის თბილი ნიაფ-ქარი და სიმღერა ქუთაისში დაწყებული.

მოვსლევ მის კვალს, მსურს ამ კვალში მქონდეს ბინა, სულს მოუნდა უკვდავების ახლო ყოფნა. ვუცქერ მერცხალს, აკაკისთან რომ მოგრიწავს ჩვენი ქვეყნის გამარჯვების მახარობლად.

აღტაცებულ მთებს სიო ხდის ნისლის ქუდიანს, ელ-მინდვრები ყვეალებს კალთებს შლიან. შლის მგოსანი შუბლს ღიმილით და ყურს უგდებს სასივების გულისცემას, ფრთების შრიალს.

ბულბულები ჩანს აქლერე ყელის რხევით, ხმას იმალდები ფრთხილად მტრულ თავდაბალი; მაინც ყველა დიდი მგოსნის ტკბილი ხმებით სასევ არის საქართველოს მია და ბარი.

ამ ხმებს დედა დაუღუფუნებს შვილის აკვანს, ბრძოლის ველზე ეს ხმა მებრძოლს გულს უშლევებს, აკაკის ხმით ჩვენს ოცნება ფრთებს რომ დაგვკრავს, სხვა გზენა და სხვა ფერი აქვს ზღვას და ხმელეთს.

მაშინ სიბრძნელ ქდერს ნიაფს ლაპარაკი, ნინად ისმის ჩანჩქერის ბარში გაკლავა... ზურმუხტოვანი სიმწვანეში ჩანს აკაკი მინდვრის თეორი ყვეალების გუნდის მსგავსად.

გმირთა ქვეყნის დიდ ზეიშზე მიიქარის, თბილისისკენ მიიქარავს გიორგი კახაბიძე. არ უცხრება გრძობის თბილი ნიაფ-ქარი და სიმღერა ქუთაისში დაწყებული.

გიორგი კახაბიძე

აკაკის

მეგობრებთან, თბილისისკენ მიიქარის, იმერეთი მოხიბული, აგზნებული. არ უცხრება გრძობის თბილი ნიაფ-ქარი და სიმღერა ქუთაისში დაწყებული.

მოვსლევ მის კვალს, მსურს ამ კვალში მქონდეს ბინა, სულს მოუნდა უკვდავების ახლო ყოფნა. ვუცქერ მერცხალს, აკაკისთან რომ მოგრიწავს ჩვენი ქვეყნის გამარჯვების მახარობლად.

აღტაცებულ მთებს სიო ხდის ნისლის ქუდიანს, ელ-მინდვრები ყვეალებს კალთებს შლიან. შლის მგოსანი შუბლს ღიმილით და ყურს უგდებს სასივების გულისცემას, ფრთების შრიალს.

ბულბულები ჩანს აქლერე ყელის რხევით, ხმას იმალდები ფრთხილად მტრულ თავდაბალი; მაინც ყველა დიდი მგოსნის ტკბილი ხმებით სასევ არის საქართველოს მია და ბარი.

ამ ხმებს დედა დაუღუფუნებს შვილის აკვანს, ბრძოლის ველზე ეს ხმა მებრძოლს გულს უშლევებს, აკაკის ხმით ჩვენს ოცნება ფრთებს რომ დაგვკრავს, სხვა გზენა და სხვა ფერი აქვს ზღვას და ხმელეთს.

მაშინ სიბრძნელ ქდერს ნიაფს ლაპარაკი, ნინად ისმის ჩანჩქერის ბარში გაკლავა... ზურმუხტოვანი სიმწვანეში ჩანს აკაკი მინდვრის თეორი ყვეალების გუნდის მსგავსად.

გიორგი კახაბიძე

აკაკის

მეგობრებთან, თბილისისკენ მიიქარის, იმერეთი მოხიბული, აგზნებული. არ უცხრება გრძობის თბილი ნიაფ-ქარი და სიმღერა ქუთაისში დაწყებული.

მოვსლევ მის კვალს, მსურს ამ კვალში მქონდეს ბინა, სულს მოუნდა უკვდავების ახლო ყოფნა. ვუცქერ მერცხალს, აკაკისთან რომ მოგრიწავს ჩვენი ქვეყნის გამარჯვების მახარობლად.

აღტაცებულ მთებს სიო ხდის ნისლის ქუდიანს, ელ-მინდვრები ყვეალებს კალთებს შლიან. შლის მგოსანი შუბლს ღიმილით და ყურს უგდებს სასივების გულისცემას, ფრთების შრიალს.

ბულბულები ჩანს აქლერე ყელის რხევით, ხმას იმალდები ფრთხილად მტრულ თავდაბალი; მაინც ყველა დიდი მგოსნის ტკბილი ხმებით სასევ არის საქართველოს მია და ბარი.

ამ ხმებს დედა დაუღუფუნებს შვილის აკვანს, ბრძოლის ველზე ეს ხმა მებრძოლს გულს უშლევებს, აკაკის ხმით ჩვენს ოცნება ფრთებს რომ დაგვკრავს, სხვა გზენა და სხვა ფერი აქვს ზღვას და ხმელეთს.

მაშინ სიბრძნელ ქდერს ნიაფს ლაპარაკი, ნინად ისმის ჩანჩქერის ბარში გაკლავა... ზურმუხტოვანი სიმწვანეში ჩანს აკაკი მინდვრის თეორი ყვეალების გუნდის მსგავსად.

შალვა დლიანი

აკაკი

როდესაც აქ მარტო სახელი ვხსენებთ ამ დიდგულ პოეტს, ეს კადნიერება კი არ არის, არ უხეში მოთრეობა, არამედ ეს ჩვენი სიყვარულია, ხალხში განტკიცებული, სიკეთესადაც ამ სახელით ვიცნობდით, და მისი გვარი ჩვენთვის საგაღებელი არ იყო, ენადაც ესეა. აკაკი ეს სხვა შარავანდედ-მოსილი სახელია ქართულითათვის.

ამ სახელი გასწავლებაზე ჩვენი ნახსოვობა მხოლოდ ამ დიდ პოეტს მიაღწევს. თვითონაც ასე აწერდა თავის ნაწერებს თავიანთს, ვარა ზოგიერთი პირვანდულ ლექსისა, ამ სახელით გავცემინებდით. ამიტომ, მე მგონია, მის სხენებაზე ჩვენ ვაღივებულნიც კი ერთ მხოლოდ სახელით მოვიხსენიებთ ეს ბუნებრივი, ეს ხომ მარტო მისი სახელი არ არის, ეს ხომ, თუ შეიძლება ისე ვთქვათ, მისი მარჯა, მისი ფრმა.

და ამიტომ ასეც უნდა დარჩეს ქართულ-ათავის... და აქი დარჩა კიდევ. მეც ყოველ მის გახსენებაზე ასე ვამბობ და ასევე ვწერ: აკაკი!

მხოლოდ გახსენებაც არის და გახსენებაც. ქუთაისში, ქაღობის ბოლოში, ოდესღაც „ბუღარად“ და ამერულის მახლობლი „ბუღარად“ წოდებულში, დღას აკაკის ძეგლი.

აკაკი მოღვივებულია. აკაკი მოღვივებულია და შიგნის კარგა იმიტინტური ნაკვეთი ვინმე ხანდახლად ამბობინებს. პოზა და მთელი დინამიკა თითქო შეეგზრება აკაკის სიღრმისა. მხოლოდ ეს-მხოლოდ მისი მოქმედებაა-აკაკი არ არის. ასეთი ფიგურის შექმნა იყო მისი მანკირი, ვინმე მინიჭებული და სხვა, მხოლოდ არა აკაკი თავის პოეტური მგზნებარებით, თავის უფრო ღიმილით, რაც მისი მსუდარებულ მსახიობის ერთგვარი გამოჩენაა.

აკაკი მოღვივებულია. აკაკი მოღვივებულია და შიგნის კარგა იმიტინტური ნაკვეთი ვინმე ხანდახლად ამბობინებს. პოზა და მთელი დინამიკა თითქო შეეგზრება აკაკის სიღრმისა. მხოლოდ ეს-მხოლოდ მისი მოქმედებაა-აკაკი არ არის. ასეთი ფიგურის შექმნა იყო მისი მანკირი, ვინმე მინიჭებული და სხვა, მხოლოდ არა აკაკი თავის პოეტური მგზნებარებით, თავის უფრო ღიმილით, რაც მისი მსუდარებულ მსახიობის ერთგვარი გამოჩენაა.

მისი ცხოვრებიდან პრესაში აღმენა *) და მე მგონია, ჩემს სსოფნში მტრინილი უფრო ეს ეპიზოდები იყო ცოცხალი და ხალისიანი, მაგრამ რაკი დიდბუნებრივად ადამიანის „ცხვირის დაცვინება“ უნდა იყოს დღევანდელი, მოვივინებ კიდევ ზოგიერთს.

დაცნობით, როგორც მქონდა კიდევ ნათქვამი ჩემს ზემოხსენებულ მოგონებებში, აკაკის ჩემი ბავშვობიდან ვიცნობ. აკაკი მშობიარე დადიოდა ჩვენს ოჯახში მამამთქან და აქედან იწყება ჩვენი „შეგზრება“.

მეგონებია იმიტომ რომ იშვიათია ასეთი ადამიანი, რომელსაც მისი შექმნის ბავშვთან მგზნებლობა გაუწევს, მასთან თამაში, სავარის და მამა და მამაზე თავის პიროვნება, როგორც ეს აკაკიმ იცოდა.

ამიტომაც გასაყვარი არ არის, რომ შეც პატარას აკაკის მეგობარს მიზანდა მივა. ცხადია, ასეთი პატარა მეგობრები მას ჩვენი ქვეყნის ყველა კუთხეში ჰყავდა მონხიერებულად და მეც დღეს შორს ვამაყობდი ამ დიდა კაცის ასეთი დანალოებით, მშვედემი, როდესაც მე უმჯე რადეც გამოვდი და ვაგთიზავ თითოიდე რადეც მოთხოვნა დავბეძენი, ყოველი შეხვედრისას არ მავლდა მისი თანხიარობა და გამხრევა.

მხოლოდ ერთხელ კი ძალზე დამტკუნა: ქუთაისში ვარ, ახლდ ცოლ-შერთული და უფრო ხშირად ჩონა-ახალუხს ვატარებ. შეუღლდა ზაფხული თავტრში წარმოდგენაში არ არის და მეც ვაგთიზავ ბულვარში, რომელსაც გიორგი წერეთელმა თავის „დღემწერ“ ქელაქიანში“ რომის ფორუმი უწოდა.

რომის ფორუმი ისა რა მოვახსენებ და თავის დროზე ეს ბუღვარი მართლაც იყო შესაკრებელი მთელი ქუთაისის მოწინავე საზოგადოებისა.

კობაძე „გამოკანკულ“ ახალგაზრდა ქალ-გაყვების გარდა, რომლებიც ცხადია, უფრო საამიკოდ და სასლოობოდ იტრობოდნენ, აქ იყრდა თავს ქუთაისის მშობნდლო ინტელექციაცია, რომელიც ჰქონდა მსჯელობა პოლიტიკურ საკითხებზე, ადგილობრივ „საქართველო“ საგნებზე — ქალაქის თვითმმართველობის საქმეებზე, საადგილ-მამულ ბანკის ვითარებებზე, ქუთაისში ვაჭრობის განვითარებაზე თუ სხვა და ვერაზე; იქ მოიხსენებო

თქვენ ჩვენს მწერლობაშიც კარგა ცნობილი, ერთ-ერთი თერგდალულითაიანი კირალე ლორთქიფანიძის დამედარს, ჭკვიანურს და შეუვალის ლოლიტი სვეს საუბარს, ცნობილ ადვოკატის მოსკ ქეთიძის „გამაყვან კამათს“, კოტე მესხის სასატრულ გამოტყუანებას.

ამვე იყვნენ საზოგადოლო ჩანსილი სტუდენტები, რომელთაც შემოქმინდლი დონე საუბარში თავიანთი მულეგარე, პრატისტის პანგები, რაც შენდებში „ქვა რეკლუციკურად ვაწყობილი ახალგაზრდების უფრო მძლავრ იტრობებდ და ქალაქის ბილი ბოლოს მღაერეც ამ რეკლუციკურთა ერთგვარ ვითამდა ლეგალურ თავ-მოსაყურელად, სადაც ჩემსობას ცნობილი მიზა ცხა-პია თათისებერ დინამიტურ საქურველოთი არაილენდა მის მიმორლ ვაბუფებს.

ყოველივე ამის გამო ქუთაისის ბულვარი იზიდავდა მთელ სხვადასხვა აღზრდისა, მსოფლმღივდლებობასა და მღღამაგობის ხალხს.

მეც ამ „მინდულუმში“ ვერი. მოვიდვარ, ჩემქსკიანი და თარღმი ჩამჯდარი, ლეკური, ხანჯალი ზედ მარტყია, ახალგაზრდა ვარ და უფროდ ნამბოგე მტკიცე მამქს და მესახდაობაც „დამოუტყუანებელი“.

დავინახე — აკაკი ჩემს პირდაპირ, მარტო მომხანდებდა. ღიმილით ხელი ჩამომართვა. მომგებდა. ჩამოქრქილა. ახლდ-დამხედა, ჩამოქრქილა. — როგორ ცოტენ დღიანინიეთ გამოწყობილხარ?

ვინმეჩს საყვედურის ელი და ცოტა შევეწოლოდი, მან უფრო მტკიცეთ განაგრძო: — სულ მიატყე საზოგადოებრივი საქმიანობა? თავტრ? მწერლობა? გულმას რუქნ იყო.

— გამიტე აკაკი ტანისამოსს აქვეუ-ქუარღებებს... ღმრთი, რკული, მკული-

ბისდავარად, არც ერთი არ მიმტყუებია, მაგრამ უფროდ ჩემმა ჩონა-ახალუხმა, ლეკურ-ხანჯალმა ბიუც ეს „საყავი საქმე“, რომ აკაკის დიარ მოვეწინე.

ეს მისთვის არ მითქვამს. თავი ვიშართლე, რომ არც ერთი არ მიმტყუებია მეთვი, მაგრამ რაკ ვიცი დარწმუნედი!

მამსოფლ თითქმის მთელი დღებში მოწამული მქონდა, ვიცოდი, რომ „ჩემქსკიანობის“ ეს თავდაზნაურული მუქთა-სობობის, რომლისა და საცნაოლისტობის სინონიმი იყო უმრავლესობის თვალში, მაგრამ უმრავლესობა ხომ სხვა იყო და აკაკი სხვა. რად უფრედდა ისიც ჩონასან ასეთი აკაკი თვალი. ვანა ტანისამოსის ასეთი მნიშვნელობა აქვს შინაარს, უნდა იყოს საქმე და არა გარეგნობა, ასე ვფიქრობდი მაშინ, რატომ აკაკიმ ვერ გამიგო—მეთვი და ვწუხდი.

მეორე კიდევ ჩემი აზრება. ერთხელ მამქს ნათქვამი და ცხლაც ვიმეორებ, რომ სხვების გახსენებაზე მეც თავს ვერ აცდები, ზოგჯერ ისე გამოვიგია, რომ ვინაც იტრობს ის სულ მიჩრდილება და შენ კი გამოვიდის: „მე, მე!“, „მე აქ ვყოფ, „მე რომ ეს თქვე“ „მე რომ ეს საქმე გავაყე“ „ან „მე და ის“. ამ „მე-ს“ მიანიც წინ ეხანართი ხოლმე.

ეს, რასაკვირველია, უმართლებელია, მხოლოდ თავის თავის აცენა ცოტა ძნელია, მაგრამ „მე და ის“-მეთვი მიანიც ვეცდები არა ვთქვა.

გამსაკურთებით ასეთ დიდებულზე, როგორც აკაკი.

ეს გერი კიდევ ის ზრი იყო, როდესაც „მესამე დასი“ არ იყო ჩამო-ტობილბული და რეკლუციკური, მარქსისტული აზროვნება ესრედ წოდებულ პორტუგალურ ბაჭრეკი-ლეუ არ ახლდათ.

ცნობილი საზოგადო მოღვაწე გიორგი ზდანოვიჩი ახალი დამბრუნებელი იყო უკრაინული, ქუთაისის ინტელექციაციამ მას სადლო გაუმართა, ჩონის გადღმა მხარეს ცნობილი ქუთათური მოღვაწის კოტე ბაჭრისას სახლში, დიდლა საზოგადოება იყო შეკრებილი.

მისილ კახაბიძე

ის მთაწმინდიდან ტკბილ ჰანგებით გვებაახება

მოდის მისი გაზაფხულის ქართა თამაშით, ჩვენს ლალ მთაწმინდს აყვავება რარიც უხდებდა! შენ მხრებს წამოწვევ საქართველოს დიდ აკლამაში და მთაწმინდიდან გადმოგვაყრი ლექსს ზურმუხტებად.

მამულის ბედი, თვით უბედოს მარად გზლებია, შენ სიყვარული სამშობლოს გულით დანახტე და მოელოდი წელმოდება ქაიზმზღების, რომ თალისაგან გაეწმინდა შენი სახატე.

და აკლამიდან შენც შეხარი ხმელეთს ნაიხარს, დღეს გამარჯვების უნდა შევეცაით ყველამ თასები... დილი მოხუცი უკვდავებას გაუტყაიხარ და მთაწმინდიდან ტკბილ ჰანგებით გვებაახება.

თავზე გაყრია გაპენტილი ყვეილი ვაშლის და ეგ ქალარა მთავრესათი მალლა გაშუქდა... აფრიალებენ შენს სიმღერებს დროშებით გაშლილს მტრებზე გაჭრილი ცხენოსნები ბაში-აჩუკთა.

მოდის მისი გაზაფხულის ქართა თამაშით, ჩვენს ლალ მთაწმინდს აყვავება რარიც უხდებდა! შენ მხრებს წამოწვევ საქართველოს დიდ აკლამაში და მთაწმინდიდან გადმოგვაყრი ლექსს ზურმუხტებად.

მამულის ბედი, თვით უბედოს მარად გზლებია, შენ სიყვარული სამშობლოს გულით დანახტე და მოელოდი წელმოდება ქაიზმზღების, რომ თალისაგან გაეწმინდა შენი სახატე.

და აკლამიდან შენც შეხარი ხმელეთს ნაიხარს, დღეს გამარჯვების უნდა შევეცაით ყველამ თასები... დილი მოხუცი უკვდავებას გაუტყაიხარ და მთაწმინდიდან ტკბილ ჰანგებით გვებაახება.

თავზე გაყრია გაპენტილი ყვეილი ვაშლის და ეგ ქალარა მთავრესათი მალლა გაშუქდა... აფრიალებენ შე

